

6- SINF ADABIYOT DARSLIGIDAGI FANTASTIK- SARGUZASHT ASARLARNI O'QITISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH

*Fayzullayeva Nigina Botir qizi,
fayzullayevanigina665@gmail.com*

*Olimova Shahzoda Abbos qizi
shahzodaolimova874@gmail.com*

*Samarqand davlat universiteti
Kattaqo'rg'on filiali 3-bosqich talabalari*

Annotatsiya: Maqolada adabiyot darslarini qiziqarli va mazmunli o'tkazish uchun foydalanish kerak bo'lgan interfaol metodlar va ularning xususiyatlari kabi masalalar ko'rib chiqiladi.

Аннотация: В статье рассматриваются такие вопросы, как интерактивные методы и их особенности, которые следует использовать для проведения интересных и содержательных уроков литературы.

Abstract: The article examines issues such as interactive methods and their features that should be used to conduct interesting and meaningful literature lessons.

Kalit so'zlar: Adabiyot, fantastika, sarguzasht, metod, dars, o'qituvchi, usul, darslik.

Ключевые слова: Литература, художественная литература, приключение, метод, урок, учитель, метод, учебник.

Keywords: Literature, fiction, adventure, method, lesson, teacher, method, textbook.

Bugun yoshlarimiz adabiyot fanini faqat oliy ta'lim muassasalariga kirish uchun bo'ladigan test sinovlariga tayyorgarlik nuqtai nazaridan emas, balki o'z tafakkuri, tasavvuri, didi, saviyasi, umuman, ma'naviy qarashlarini yuksaltirish maqsadi bilan o'rganish zarurligini his qila boshladilar. Darhaqiqat, badiiy adabiyot odam ko'nglini tarbiyalaydi. Bugungi murakkab globallashuv sharoitida ma'naviyatimizni izdan chiqarish maqsadida xorijdan o'zanini yo'qotgan, selday oqib kelayotgan zararli g'oyalarga qarshi faqat milliy badiiy adabiyotgina milliy immunitet hosil qila olishi mumkin. Chunki adabiyot ko'ngildan paydo bo'lib, ko'ngillarga singadi. Uzliksiz ta'lim bosqichlarida o'quvchilar adabiyot olamiga — "O'qish kitobi" orqali kirib keladilar. So'ng bosqichma bosqich, asta sekinlik bilan o'z dunyoqarashi, tafakkuri, badiiy so'z sehrini anglashga bo'lgan iqtidoriga ko'ra adabiyotning cheksiz ummonlariga g'arq bo'ladilar. Adabiyot o'qitish metodikasining XX asrdagi tarixiy tarsiqqiyotiga nazar tashlansa, XX asrning 30-yillargacha davom etgan turli

—novatorlik tajribalaridan keyin — ”sinf-dars” tizimiga qaytilib, adabiyot maktab dartsularida alohida fan sifatida o‘rin egallaganidan so‘ng adabiyot o‘qitish metodikasining nazariy asoslarini yaratish harakatlari boshlandi.

Bugungi adabiyot o‘qituvchisidan o‘quvchi ma’naviyatining sog‘lomlashuvi asosi bo‘lgan bir qator an’anaviy va mantiqiy metodlar (suhbat, evristik, tadqiqot, taqqoslash, induktiv, deduktiv) bilan birga «fikriy hujum», «6x6» va hk. interfaol metodlardan ham samarali foydalana bilish talab etiladi. Ma’lumki, pedagogik yo‘nalishdagi oliy ta’lim muassasalari «Umumiy pedagogika» kursida ta’lim metodlari va ularning mazmun-mohiyati haqida batafsil bilim beriladi. Mazkur qo‘llanmada talabalarni takrorlardan qo‘zg‘ash maqsadida ta’lim metodlarining ayrimlaridan foydalanish yo‘llari badiiy asarlar misolida, namuna sifatida taqdim etilmoqda. Talaba bir-ikki metoddan amalda foydalanish haqida tasavvurga ega bo‘lsa, qolgan metodlardan ham o‘mi bilan shunday foydalanaverish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Ta’lim amaliyoti da hamisha yetakchi o‘rinlardan birini egallab kelgan **suhbat metodi** o‘quvchi tafakkuri mustaqilligini ta’minlashda ham qo‘l keladigan metodlardandir. Metodika ilmida bu metodga bag‘ishlangan anchagi-ma ishlar mavjud. Jumladan, A.Tojiyevning «Adabiyot darslarida suhbat» qo‘llanmasida adabiy ta’lim samaradorligini ta’minlashda suhbat metodining o‘rni va ahamiyati haqida so‘z yuritilgan. Bugun ta’limda yangi bilimlar, ma’naviy sifatlarning «kashf etilishi» o‘quvchilar ishtirokida o‘qituvchi tomonidan emas, balki o‘quvchilarning o‘zlari tomonidan o‘qituvchi ishtirokida amalga oshirilishi talab qilinmoqda. Bunday qayta kaslifiyotlar asar ustida ishlash davomida o‘qituvchi va o‘quvchining jonli muloqotida, tom ma’nodagi izlanuvchi suhbatleirda amalga oshadi.

Keyingi paytlarda adabiy ta’lim amaliyotida «noan’anaviy dars» nomini olgan bahs-munozara, musobaqa, ssenariyli dars, konferensiya dars, sayohat darsi, nazm darsi, tahlil darsi kabi dars shakllari keng tarqaldi. Ta’limning bunday shakli 7 - 9-sinflar adabiyot darslarida samarador bo‘lishi mumkin. Bu davrda o‘quvchilarning hayotiy, ba’zan, falsafiy xarakterdagi muammolarni hal etishga moyilligi kuchli bo‘ladi. Bu «dars»larning ko‘pchiligini suhbat metodining har xil usullari, shakllari deyish ham mumkin.

6- sinf darsligining 2022-yilgi yangi nashrida yangi ijodkorlar va ularning asarlarini ko‘rishimiz mumkin. Xususan, 6- sinf darslida to‘rtta fasl mavjud bo‘lib, uchinchi fasli “ Fantastika va sarguzashtlar olami” deb nomlanadi. Bu fasl quyidagi mavzularni o‘z ichiga olgan:

- Hojiakbar Shayxov. “ Birinchi sinov ”
- Rey Bredberi. “ Bir kunlik yoz ”
- Jyul Vern. “ O‘n besh yoshli kapiyan ”
- Artur Konan Doyl. “ Mallalar uyushmasi”
- Fanlararo aloqa: adabiyot va texnologiya

- Takrorlash

Darslikdagi bu mavzularni turli interfaol metodlar orqali qiziqarli tarzda o'tish mumkin. Masalan, "6x6x6" metodidan foydalanib:

«6x6x6» metodi. Adabiy ta'lim jarayonida foydalanish mumkin bo'lgan metodlarning yana biri «6x6x6» metodidir. Adabiy asarlar tahlili jarayonida mazkur metoddan foydalanishda adabiyot o'qituvchisidan pedagogik mahorat va ziyraklik, guruhlarini oqilona shakllantira bilish talab qilinadi. Bu metodda sinfdagi o'quvchilar oltita-oltitadan olti guruhga bo'linadi. Jami 36 o'quvchi ishtirok etadi. O'qituvchi istasa guruhlariga muayyan nomlar berishi ham mumkin. Dars mavzusi e'lon qilinib, ma'lum vaqt belgilanadi. O'quvchilar mavzu atrofida bahslashadilar, o'z munosabatlarini bildiradilari. Mavzu bo'yicha belgilangan vaqt yakunlangach, o'qituvchi guruhlarining a'zolarini almashtiradi. Yangi guruhda avvalgi guruhdan bitta vakil qoladi va u o'z guruhining mavzu yuzasidan chiqargan xulosalarini yangi guruhga bayon etadi. Yangi guruh a'zolari avvalgi guruhning fikr va xulosalarini o'rganadilar, unga o'z munosabatlarini bildiradilar. Shu tariqa qisqa vaqt oralig'ida o'quvchilar tomonidan ham mavzu yuzasidan fikr bildiriladi, ham bu fikrlar ularning o'zlari tomonidan tahlil qilinadi.

Masalan, "Bir kunlik yoz" hikoyasi asosida o'quvchilar o'zlarining mustaqil fikrlarini, ya'ni o'zimiz ega bo'lgan ne'matlar va ularni qadrlashimiz kerakligi haqidagi g'oyalarini bu metodda ayta olishadi. Bu metod o'quvchini mustaqil fikrlashga, dunyoqarashini o'stirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. 6- sinf "Adabiyot". Toshkent – 2022
2. Tojiyev A. Adabiyot darslarida suhbat. - T.: «O'qituvchi». 1997.
3. Qunduzxon Xusanxo'jayeva, Roza Niyozmetova "Adabiyot o'qitish metodikasi" o'quv qo'llanma *Ikkinchi nashr* Toshkent -2020